

פרח, ציץ ושקדים

"וַיְהִי מִמּוֹצֵת וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל אֱהֱרָן מִטָּה אֶהָרָן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָרוֹז וַיִּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים" (במדבר יז כג)

רשב"ם במדבר פרק יז פסוק כג

ויוצא פרח ויצץ ויגמל שקדים - נראה לפי הפשט כשהוציאו משה מִצֵּאוֹ שְׂפָרַח וְלֹא יוֹתֵר, כדכתיב: "והנה פרח מטה אהרן". אבל אחר כן, "ויצץ ציץ" לעיני כל ישראל. ואחרי כן, "ויגמול שקדים". שכן הוא העניין בפירות האילן, שאם הכל היה בבת אחת, אם כן כשהוציאו משה נגמר כל אותו העניין תחילה. והנה לא היתה נראית לא הפריחה ולא הניצה. וגם לא היה לו לכתוב "והנה פרח" אלא "והנה גמל שקדים".¹

ויקרא רבה פרשה כ סימן ה

אמר הקב"ה: לא היו בניו של אהרן דומין למטהו! מטהו של אהרן נכנס יבש ויצא לח, שנאמר: "ויוצא פרח ויצץ ציץ" (במדבר יז, כג). טיטוס הרשע נכנס לבית קודש הקדשים וחרבו שלופה בידו, גידד את הפרכת ויצתה חרבו מלאה דם, ונכנס בשלום ויצא בשלום. ובניו של אהרן נכנסו להקריב ויצאו שרופים - "אחרי מות שני בני אהרן".²

שבת שלום

מחלקי המים

¹ רשב"ם (רבי שמואל בן מאיר, נכדו של רש"י, מצד אמו, צרפת מאה 11-12) היה פשטן מובהק של המקרא. ראה דבריו בתחילת פרשת וישב, בראשית פרק לז פסוק ב: "וגם רבנו שלמה אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים נתן לב לפרש פשוטו של מקרא. ואף אני שמואל ב"ר מאיר חתנו זצ"ל נתווכחתי עמו ולפניו והודה לי שאילו היה לו פנאי היה צריך לעשות פרושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום". גם כאן, כשהוא בא לפרש תופעה ניסית כמו פריחת מטה אהרן, הוא מבאר זאת על דרך הפשט והטבע ונכנס לפרטי התהליך הבוטני. איך קרו שלוש התופעות של פריחה, ניצן ופרי בבת אחת? התשובה: באוהל מועד קרתה רק הפריחה וכך יצא מטה אהרן לעיני בני ישראל, עם תפארת פריחת השקד. לאחר מכן, לעיני בני ישראל, הניץ הפרח והניצן גמל שקדים. משמע, הנס שנעשה מחוץ לאוהל מועד גדול אף מזה שנעשה בתוכו.

² נס המטה של אהרן בא לאחר מחלוקת קרח, על מנת לאושש את הכהונה של בית אהרן. אבל דא עקא, שאישוש זה, ע"י נס המטה שפרח, גרם לאהרון עצב גדול. כי הוא מזכיר לו את מות שני בניו הגדולים: נדב ואביהוא. הם נכנסו חיים (לחיים) למקדש ויצאו יבשים (שרופים, מתים) ואילו פה עץ פשוט שמשה חתך לשנים עשר מקלות (ראה במדבר רבה יח כג: "נטל משה קורה אחת וחתכה לשנים עשר נסרים"), נכנס יבש ויצא חי ופורח. זאת ועוד, המדרש גם מעביר אותנו מעצב פרטי לעצב לאומי. כהן הגדול היה נכנס לבית קדשי הקדשים פעם אחת בשנה אחרי הכנות רבות ובחרדת קודש והיה מקפיד להתפלל תפילה קצרה ולשהות זמן קצר בפנים, כדי שלא להפחיד את הקהל (ראה יומא נב, נג). ואילו כאן טיטוס הרשע נכנס ויוצא בבית קדשי הקדשים כבתוך שלו ולא דמו הוא שנשפך אלא דם הפרוכת. ללמדך, שלא קדושת המקום, הזמן או אפילו סדר העבודה קובעים, אלא הכל לפי מעשי האדם אם טוב ואם רע (קהלת יב יד), לטוב או חר"ח לרע.